

Вірші про фізкультуру та спорт

Раз — зарядку залюбки
вранці роблять малюки.
Два — водички не цурались,
гартувались, умивались.
Три — сніданок смакували,
у садочок поспішали.
Раз, два, три у дитсадку
вчили руханку таку:
В спорті наша сила
для душі та тіла!

***

П'ять кілець Олімпіади
Різний колір мають,
І частини світу в спорті,
В мирі поєднують.

***

Сонце світить всім тепленько,
Ми промінчики маленькі.
Любимо змагатись
В Спортивні ігри грати!

***

Дощик крапає рясненько,
Ми краплиночки маленькі.
Дружні ми та дужі,
До спорту не байдужі!

***

Нам відомо - печудово,
Коли ти і ми здорові.
Тільки треба знати,
Як здоровим стати.
Є один рецепт у світі —
Він усім підходить дітям :
Якщо будем спорт любити,
Зможем років сто прожити !

***

Полиш свої лінощі
Хоч на хвилинку,
Ходи з нами разом
Робити розминку!

***

Раз – два, раз – два,
Тепла ковдра снігова.
Руки вправні, ноги дужі,
Фізкультуру любим дуже.
Руки вгору, руки вбоки,
Вліво, вправо, скоки – скоки.
Зупинились, усміхнулись
І до мене повернулись.

***

Ми – завзяті дітлахи!
Будем грати залюбки.
Гру розпочинаємо
Кроком руш! Рушаємо!

***

Щоб здоровим, сильним бути,
Треба нам про сум забути.
Спортот треба всім займатись
І частіше усміхатись!
Бо усміхнена людина –
Це здоров`я половина!

***

Щоб було здоровее тіло –
Встав і враз берись за діло,
Та зарядкою займайся
І водою умивайся.
А щоб дух здоровий мати,
Треба добрим в світі стати!

***

Хто здоровий ,той сміється
Все йому в житті вдається.

Радість б'ється в нім щоднини
Це ж чудово для дитини!

Збираємо дітей на гру

На майданчику малята
М'ячем граються завзято
М'ячик котиться, стрибає,
Малюків до гри збирає.
Стриб-скік, стриб-скік
М'ячик від дітей утік,
Поспішайте всі, малята,
Будем м'ячик доганяти.

***

Вийшла курочка в садок
Стала кликати діточок:
"Ко-ко-ко, мої курчатка,
Підійдіть сюди, малятка.
Будем бігати, стрибати,
В гру веселу будем грати."

***

Досить спати, діточки,
Йдіть збирати квіточки,
Вибігайте на лужок
І ставайте у кружок.
Будем міркувати,
В яку гру нам грати.

***

Світить сонечко яскраве,
Розганяє вітер хмари.
Годі в хаті вже сидіти,
Нумо сонечку радіти.
Галю, Юрчику, Орису,
Вдома довго не баріться.
Всю скликайте дітвору,
Будем гратись на лузі.

Лічилки

Безумовно, що де гра, там і лічилка. Бо як можна правильно визначити у грі ведучого? У лічилках, що їх виконують перед грою для визначення ролей окремих гравців або поділу на групи, проявляється чи не найбільше творчої фантазії. Діти дуже люблять жартівливі, веселі вірші-лічилки, швидко їх запам'ятовують. Усі гравці стають у коло, в ряд чи сідають на лаву, моріжок, один із них виходить на середину, голосно, чітко, співуче промовляє лічилку.

Той, хто промовляє лічилку, на кожне слово, а іноді і склад, торкається по чергово рукою до гравців, не виключаючи себе. На кого випаде останнє слово, той стає ведучим.

Якщо гравців небагато, то лічать по-іншому: промовляють лічилку, і на кого випадає останнє слово, той виходить з кола, а лічилку повторюють доти, поки не залишиться один гравець. Він має водити.

Деякі лічилки мають запитання, відповідь на яке передбачає продовження розрахунку, наприклад:

Їхав лис через ліс,
Поламав п'ять коліс.
Треба стати погадати,

Скільки йому грошей дати.

На кого випаде останнє слово, той повинен відповісти, скільки потрібно грошей, але великі числа краще не називати, оскільки це затягує процес розрахунку.

Якщо у грі вибирають двоє ведучих, наприклад, "Вовк та коза", то спочатку лічилкою вибирають "вовка", потім лічать ще раз і вибирають "козу". Від ведучого, його активності, винахідливості залежить успіх гри, тому не завжди доцільно вибирати ведучого за допомогою лічилки. У таких іграх, де роль ведучого особливо важка, як, наприклад "Яструб і квочка", його краще призначити або запропонувати вибрати гравцям, заздалегідь повідомивши, якими якостями він повинен володіти (добре бігати, швидко орієнтуватися в обставинах, бути спостережливим, влучним)

***

Ати-бати

-Йшли солдати.

Ати-бати –

На базар.

Ати-бати –

Що купили?

Ати-бати -Самовар!

***

А між нами, хлопчакми,

Хтось не слухається мами.

Раз, два, три, -

То, напевно, будеш ти.

***

А в нашого Нестірка

Дітей шестірка:

Ти та я, та нас два,

Та ми з тобою,

Та ще ті чотири,

Що отам горох молотили,

Та тії п'ять,Щов соломі сплять,

Та оце й вам всі

Та ще дванадцять у вівсі.

***

А ти, коте Марку,

Ходиш по ярмарку,

Не купуєш, не торгуєш,

Тільки робиш сварку.

***

Аза, дваза,

Триза, риза,

Чучик, бучик,

Жита, рита,

Девир, пастер, Ф'ю!

***

Адики,надики,

Чурики, міль,

Абіль, фабіль,

Думадій,

Ікі, піки,

Граматики,

Он'ки, пон'ки, Зай.

***

Джибанець-воронець.

А хто вийде -Молодець.

***

Ані, бані, барабані,

Їхав мужик на барані.

Тпру, тпру, не скачи,

Продавай калачі.

Калачі гарячі,

Три копійки здачі.

***

Бігла лялька по току
У червонім ковпаку,
їла цукор і медок,
Вийшов зайчик - корольок.

***

Анци, банци,
Колі, шванци,
Шиндір, віндір,
Коначиндір, Шворц.

***

Аз, буки, буряки,
Печеная кваша.
Збирайтеся докупи,
Вся братія наша.

***

Бігла лялька
Коло ковалька
В семи кожухах,
В трьох капелюхах,
В небо гляділа —
Злетіти хотіла.

***

Біг заєць по льоду,
Рвав траву лободу.
Що набрав - то й пучок,
Мій, мій сірячок.

***

Бігли коні під мостами
З золотими копитами
Дзень! Брязь!
Вийшов з мосту старий князь.

***

Бігли коні під мостами
З золотими копитами.
Дзень! Брень!
Вийшов пень.

***

Бігли коні під мостами
З золотими копитами,

Треба стати погадати,
Що тим коням їсти дати.

***

Бігла піна повз Трипілля
По самії ганки.
Нема попа, нема дяка,
Поїхав до замку.
Самі попенята
Шиють чоботята.
А піп у млині
Шиє чоботи мені.

***

Біжить зайчик слобідкою,
За ним дітки черідкою,
Біжить зайчик, ще не втече,
Перекинув вушка через плече,
Втікай, зайчику, до гаю,
А то спіймаю.

***

Бджілка летіла —
На квіточку сіла.
Песик примчав —
Бджілку злякав.
Раз, два, три —
Песик будеш ти.

***

Білий голуб, білий, смілий,
Він зробив велике діло.
По полях, лісах літав
І поклін від нас всім дітям:
Білим, жовтим — всім на світі
Білий голуб передав.
Раз, два, три, чотири, п'ять -
Я іду шукать.

***

Будем ми відпочивать.
Нумо пальці рахувать:
Раз, два, три, чотири, п'ять.

***

- Бабо Куцю,
На чім стоїш?
На льоду.
Що продаєш?
Квас.

-Лови нас!

***

Білки зайців пригощали,
Моркву їм пропонували,
А горішки самі з'їли,
Бо жмуритись не хотіли.

***

Бігла лиска по стежинці,
Несла здобич у хустинці:
П'ять опеньок, п'ять лисичок
Для братиків і сестричок.

***

Хто нам віри не йме,
Той із кола йде.
Блукає в лісі їжачок,
Шукає своїх діточок.

Кого знайду -
Того зловлю.

***

Бобре, бобре,
Заховайся добре,
Бо як знайду,
Шкуру здеру,
Однесу до пана,
Зроблю барабана,
Барабани гудуть,
Я шукати іду.

***

В понеділок орав,
В вівторок плуг поламав,
В середу волів погубив,
В четвер шукав,
В п'ятницю знайшов,
В суботу додому прийшов.

***

Вийшла Галя на стежинку,
Загубила там корзинку.
А в корзинці паляниця,
Хто з'їв, тому жмуриться.

***

Вийшла киця
Із-за моря,
Стала биться,
Колотиться,
Круть, Верть,
Вийди геть!

***

Водять бджоли хоровод
Брум, брум...
В барабан ударив котик
Трум, трум...

Стали мишки танцювати
Тир-ля-ля...

Почала земля дрижати.

***

Вовк розсівся на печі,
З клоччя крутить калачі,
З віхтя вихопить шматок –
Раз - і стулить пиріжок.
Вовче тісто з рук упало,
А що впало, те пропало.
Чорний пес хапнув пиріг –
І тікати скільки ніг.

Розбігаймося хто куди, -
Вовк біжить - чекай біди!

***

Вовчик-братик наш сіренький,
Не лови ти нас, маленьких.
Ми тебе не боїмось,
Геть від тебе подамось.

***

Від корча до корча –
Куточка - тасурочка,
Книш, паляниця.
Кому доведеться,

Той буде жмуриться.

***

Голочка, ниточка,

Стакан води,

Першим вийдеш,

Напевно, ти!

***

Гулі, гулі -

Такі очі, як моргулі.

Чинки, чинки – Такі очі, як
починки.

Чата, чата -

Такі очі, як горщата.

***

Гулі, гулі -

Такі очі, як моргулі,

Чинки, чинки -

Такі очі, як мисчинки,

Чата, чата

Такі очі, як горщата.

***

Грибівник пішов до бору,
Там знайшов він мухомора.

І поганок знайшов п'ять –
Тих грибів не треба брать!

***

Ганок, дзбанок,

Ене, бене,

Три контори,

Помідори,

Аз, баз,

Кислий квас.

Хто жмуритиме?

Тарас.

Де стоїш?

На камені.

-Що п'єш?

Квас.

-Ану злови нас!

***

Діти, діти, дітвора,

Всі виходьте із двора.

Хто не заховався,

Кричіть "ура!"

***

Джинджик, джинджик,

Джинджирички,

На джинджику черевички,

Шапочка, шапочка.

Добрий вечір, дівчаточка.

***

Дятел, Стрибунець і Гілка

Вам знайома ця лічилка?

Раз-два-три, раз-два-три

Вірні друзі дітвори!

***

Ене, бене,

Три контори,

Цукор, букор,

Помідори,

Аз, баз,

Кислий квас,

Вийшов старенький Тарас.

***

Еники, беники, їли вареники,

Еники, беники, квас,

Вийшов старенький Тарас.

***

Еники, беники, їли вареники,

Еники, беники, кльоц

Вийшов жмуритись матрос.

***

Ерлички, перлички,

Червоні гудзички.

На кого випаде,

Той буде жмурити.

***

Ене, бене, раба,

Вінтер, квінтер, жаба,

Ене, бене, грець,
Вінтер, квінтер, кець.
***

Еньки, Беньки, Бейкаси,
Льошки, Пльошки, Тайраси,
Шоїн, Воїн,
Прочи, Рукс.

***

Єрлички, перлички
Червоні гудзички.
На кого випадає,
Той жмуриється має.
***

Єдинчики, друбинчики
Поїхали по зайчики
Задком, передком.
Одчиняйте ворота -їде пан-сирота,
Без сорочки, без штанів,
Повна торба сухарів.
***

Женчик, женчик невеличкий,
На женчику черевички
І шапочка чорненька,
І латочка червоненька.
Жмури, жмури,
Ховайтеся в дюри.
А хто не сховався,
Кричіть "ура".
***

Жабка жабку
Узяла за лапку:
Сиди, мовчи,
Не плач, не кричи,
Не скигли, не "квач",
А то будеш квач!
***

Жабка в небо полетіла,
Свинка вбралась в сукню білу,
Зайчик вишив рушничок,

Кицька чистить п'ятачок...
Голови нам не дури,
А мерщій давай жмури.
***

За горою кам'яною,
За стіною кістяною
Там шука-риба грала,
Золотее перо мала,
Сама собі дивувала,
Що хороше вигравала.

***

Зу-зу-зу, зу-зу-зу,
Дзигу зараз заведу.
Дзиго, дзиго, поспішай,
Кого хочеш - вибирай!
Зоря-зірниця, красна дівиця
По полю ходила, ключі загубила
Місяць бачив - не сказав,
А сонце зійшло - ключі знайшло.
***

Знов у небі сонце встало,
З гілки яблуко упало,
Через луки, через луки
Покотилось просто в руки,
Покотилось, покотилось,
З моста в річечку звалилось.
Хто побачив - не дрімай,
Ухопив його - тримай!
Хто спіймав, той молодець!
Тут лічилці і кінець.
***

Зайчик сіренький
З лісу тікав,
У садочок попав
Та й питає діток,
Де узяти квіток. - Ось.
***

Зайчик весело стрибає,
Всіх до гурту закликає:

Гей, хто хоче погуляти,
Мусить пісню заспівати.
Раз, два, три, чотири, п'ять
Що ти хочеш заспівать?

***

Зайчик-побігайчик
По полю біг,
В город забіг,
Моркву знайшов,
Сидить гризе
Зайчиком вибере тебе.

***

Іде коза брикає,
Бородою хитає.
А борідка хиталась,
За будяки чіплялась.
Копитами: цок-цок-цок!
Вибігає і цапок.
Не коліться, будяки,
Бо потопчуть вас цапки.
Туп!

***

Іван-капітан,
Чим ти коні попутав?
Сріблом-золотом,
Під копитом ворожбитом.
День! Брязь! Вийшов князь.

***

Ішли коні під мостами
З золотими копитами.
Дзень! Брязь!
Вийшов з моста старий князь.

***

Ішли свині по драбині,
А за ними кабанці.
Ас, бас, бірі, біс,
Ти за зайцем підеш в ліс.

***

Ішов кіт
Через сто воріт.

До кінця дійшов,
Котеня знайшов,
"Няв!"

***

Іде баран мостом,
Потрясує хвостом.
Куди йдеш, баране?
До Пряшева, мій пане.
Що там пани роблять?
До уряду ходять -
Шнур, шнур, шнур!
До того йде жмур.

***

Іван-Побиван,
Босий,
Невзутий,
Чим ти коні попутав?
Дзінь!
Брязь!
Вийшов перший князь.

***

Їхав дядько Помазан
З гарбузами на базар,
Покотилися з гори
За коником гарбузи.
Помазане, не журись,
Помазане, йди жмурись.

***

Їхала карета,
Дзвоном дзвонить.
Вийшла пані, лічить коні:
Раз, два, три -Вийди, ти!

***

Йшла Маринка на стежинку,
Загубила там корзинку.
А в корзинці паляниця,
Хто її з'їв, тому жмуриться.

***

Йшла зозуля мимо саду,
Наступила на розсаду

І сказала: "Ку-ку-мак,
Вибирай один кулак".

***

Йшла коза мостиком,
Помахувала хвостиком,
За поруччя зачепилась,
Просто в річечку звалилась...
Раз, і два, і три, чотири –
Ти цій баєчці повірив?

***

Йшов крокодил,
Люльку кутив,
Люлька упала
І написала: Ви-хо-ди!

***

Котилася торба
З високого горба,
А в тій торбі
Хліб-паляниця,
З ким хочеш, поділися.

***

Котилася торба з високого горба,
На кого попаде,
Тому спати припаде.
Коте, коте Опанасе,
Чи не хочеш, Коте, квасу?
Лови, коте, лови нас,
Хоч не зловиш
І в цей раз!

***

Кошеня ішло, гуляло,
Подарунки роздавало:
Кому два, а кому три –
Ти виходь на букву "И".

***

Кицька-брицька, Смаколиз,
Перебралася в Тавриз.
Хвіст махучий,
Ніс пахучий,
Язичок-лактіничок. Тпрусь!

***

Трікі-трілі, трілі-тон,
Сіли троє у вагон.
Поїхали у Китай
Пити там солодкий чай.
Тарара-тарара,
Мене палиця знайшла,
Від палиці не піду,
Поки когось не знайду.
Раз, два, три, чотири, п'ять
Іду першого шукать.

***

Тарах, тарарах, їде
Хома на волах.
На яких?
На рябих.
На чийх?
На Мартинових.

***

Тече річка невеличка,
Пливе човник по воді
Раз, два, три –
Сірим вовком будеш ти!

***

Таки-паки, таки-паки,
Завелися в річці раки.
Стали раки гонориться,
Ти виходь, тобі жмуриться!

***

- Ти голубка,
Ти маленька,
Де ти була?
- Боялась воркуна.
Воркунові діти хотіли летіти,
Тік токовий,
Яривон,
Вийди вон!

***

Тракі-тралі, трулі-тон,
Забіга в крамницю слон: -

Дайте мила, цукру, солі,
Баклажанів та квасолі!
Буду я обід варити,
По обіді вуха мити!

***

У цариці на луку
Загубив мужик дугу.
Шарив, шарив не знайшов,
А заплакав, та й пішов.

***

У зеленому садку
Сидить котик в холодку.
Лапкою чеше вус,
Язичком лиже пуз,
Хвостиком круть-верть,
Сіру мишку - хап!

***

Федір, Сидір і Каленик
Збудували тут куреник.
У куренику сидять,
По варенику їдять.
В нас вареників немає,
Хто жмуритись починає?

***

Фрінкель, нікель,
Фріка соль,
Сім подертих парасоль,
Пічкур, карась,
Склянка води,
Першим вийдеш ти!

***

Ходить бусол по болоту,
Кличе хлопців на роботу.
Хлопці кажуть: "Не хочу!"
Бусол каже: "Заплачу!"

***

Ходив дуб до дуба:
Дай, дубе, ситечко,
Провіяти житечко,
Дуб, корінь.

***

Ходять свині по долині,
А за ними старий дід,
Тому діду сорок літ.

Гульчик, бульчик, сірий хрест.
Раз, два, три, вийди ти.

Ходила квочка

Біля кілочка,

Водила діток

Біля квіток. - Квок.

***

Ходила квочка коло кілочка,

Водила діток коло кліток.

Квок, квок,

Золотий клубок.

***

Ходила квочка коло кілочка

Та водила дітенят-курченьт. —

Оце вам, дітки, по дві квітки,

А мені одна та й та золота.

Ходить качка на гніздечко,

Золоті несе яєчка.

Скільки їх там, відгадай.

Раз, два, три - втікай.

***

Чижик, чирик на яслах

У червоних постольцях

Хто не йде,

То все чирикає дере.

***

Чижик, чирик, любий чиж,

Як на волю полетиш?

Хоч зібрався утекти —

Залишився в клітці ти.

***

Чижик, чирик, чижинець,

Прехороший молодець,

По садочку скавав,

Пані Марію вітав:

- Пані Марія - полька,

Поший мені льольку,
А я тобі заплачу,
Ще й "чижика" заскачу.
Скік!

***

Черепаха хвоста підібгала,
Усе зайця доганяла,
Наздогнала й перегнала,
Бо жмуритись вона мала.

***

Шапка, жабка,
Мурчик, Жмурчик,
Жужа, Бужа,
Курка, Мурка,... - жмурка.

***

Шинчик, бринчик, сам сокол,
Через поле перейшов,
Ніжки, ручки поколов.
Дзень! Брязь!
Вийшов золотий князь.

***

Що сорока, то ворона,
Та дівчина чорноброва
Руба дрова до порога
Та боїться приступити,
Щоб ніженьки не врубити.
Сорока, сорока, джа.

***

Що ви тут робите?
- Будуємо мости,
Щоб ішли старости.
Всіх панянок пропускаєм,
Тільки одну залишаєм.

***

Я усіх спитати мушу:
- Хто сьогодні вліз на грушу?
Раз, два, три -
Це, напевно, будеш ти!

***

Я лічу: шапка, жабка,

Мурчик, жмурчик, жук,
Павук, курка,
Мурка, -Жмурка..

***

Я йду додому - їсти солону.
Я йду до хати - їсти салати.
Я йду у сіни - буду їсти сіно.

"ВИМІРЯТИСЯ НА ЛОМАЦІ"

Для цього беруть палицю завдовжки 40-50 см, з самого низу палиці одна дитина береться однією рукою, друга так само береться вище, притискаючи свою руку до руки товариша. Перша дитина переносить свою руку вище руки другого, другий робить так само. Чия рука буде на самому кінці палиці, той виграє і починає гру.

ВІДГАДУВАННЯ

Хтось змащує крейдою один палець і стискає кулаки, щоб не видно було, який палець у крейді. Інші приходять відгадувати. Хто вкаже на палець, що в крейді, тому бути ведучим.

Який із двох кінців хустинки з вузликом?

Яка із двох паличок (чи соломинок),
виставлених одним кінцем, довша, а
яка — коротша?
У якій руці є річ, а в якій - нема?

***

Ці-ці-ці
В якій руці?
Тут є, тут нема.
Та й поїхав до млина,
Треба сісти,
Рибку з'їсти,
Поки дома нема.
Ці-ці-ці
В якій руці?

***

Я куплю собі дуду,
Я на вулицю піду.
Люба дудочко, дуди.
Ми гуляєм, ти води.
-Явір, явір,
Яворове дерево,

ВИБІР "КВІТОК"

Об'єднуючись у два гурти, обрані
ватажки вибирають собі гравців
іноді так: один вибирає, наприклад,
назву квітки "мак", а другий -
"нагідки" так, щоб інші не знали, хто
яку квітку вибрав. Потім кожну пару
тихо запитують: "Що ти любиш -
мак чи нагідки?" Той, хто вибрав

собі мак, іде на бік ватажка, що
назвався "маком", а другий іде на бік
ватажка - "нагідки". Так запитують
усі пари, поки всіх не переберуть.

ГРА В "МОВЧАНКУ"

Діти випробовують одне одного в
мовчанні. Хто найдовше про-
мовчить, тому і водити. Провідна
роль залишається за витривалою і
терплячою дитиною. У грі в
"мовчанку" використовують
приспівку: Хто засміється, Губа
задереться. Один, два, три, чотири,
п'ять, Усі будемо мовчати.

ДОМОВЛЯНКИ, АБО ЗГОВІРКИ

Є рухливі ігри, де всі гравці об'єднуються у групи, команди. У таких іграх
спочатку вибирають чи призначають ведучого, потім визначають склад команд.
Розподілити всіх гравців порівну, щоб нікому не образливо, допомагають
домовлянки.

Гравці стають у пари, відходять у бік і домовляються між собою. До-
мовлятися треба тихо, щоб не чули ведучі. Потім діти йдуть до ведучих і

запитують, кого ті виберуть, частіше у формі рими, наприклад: З відра йоржа Чи з корзини їжака?

Щоб ведучі одночасно не називали одного й того самого гравця, вони домовляються, хто першим буде вибирати і в якій парі: один вибирає в першій парі, другий - у другій. Домовлянки бувають різні.

***

Що тобі потрібно?

Гороху мішок

Чи масла горшок?

Що тобі дати?

Хліба шматок

Чи свіженький пиріжок?

Солодку грушку

Чи м'яку подушку?

Яскраве намисто

Чи бублика з тіста?

Кого в гості запросиш?

Хитру лисичку

Чи диво-дивичку?

Таргана вусатого

Чи зайчика вухатого?

Кролика прудкого

Чи зайця косого?

Пташку-щебетушку

Чи мишку-шкряботушку?

Що вибираєш?

Кінь вороний

Чи хомут золотий?

Кулі качати

Чи воду лляти?

Сіно косити

Чи колоди котити?

Зелену капустину

Чи велику морквину?

Коня підкувати

Чи двір підмітати?

Вишиту сорочку

Чи Рябеньку квочку?

Що візьмеш?

З річки йоржа

Чи з лісу їжака?

Ведмедя кудлатого

Чи козлика рогатого?

Сіру качку

Чи дерев'яну тачку?

Бджілку, яка мед збирає,

Чи ведмедика, який його любить?

Вибирай

Конвалія пахуча

Чи кропива пекуча?

Білу березу

Чи пахучу мелісу?

Дзвіночок голубий

Чи жовтий звіробій?

ЖЕРЕБКУВАННЯ

Для того щоб гравці не з'ясовували, кому бути ведучим чи кому починати гру, якій групі де стояти, кидають жеребок.

Жеребок - це умовний знак (дрібний предмет, папірець, дощечка, картонка чи палички однакового розміру), який тягнуть для встановлення певної почерговості.

Якщо потрібно вибрати ватажка у грі, беруть стільки однакових паличок, скільки гравці. На одній роблять помітку. Всі палички кла-

дуть у коробку чи ящик, перемішують їх, а потім гравці по чергові беруть по одній. Хто витягнув жеребок з умовною поміткою, тому і бути ватажком, починати гру.

Бувають і інші жеребкування. Їх називають "відгади". Один із гравців бере жеребок і за спиною ховає його в руці. У якій руці жеребок, ніхто не повинен знати. Далі він, тримаючи руки за спиною, каже: "Хто витягне жеребок, тому бути ведучим!" До нього підходять двоє гравців, які відгадують, у якій руці жеребок. Один бере в лівій, другий у правій руці. Розтискають пальці і показують, у якій руці жеребок.

Іноді за кількістю гравців беруть соломинки, палички, папірці: одна з них повинна бути коротша чи довша за інші. Їх верхні кінці потрібно порівняти, а нижні сховати в руці. Кожен із гравців тягне один жеребок. Хто витягне довшу чи коротшу паличку, соломинку чи папірець, той і починає гру.

ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ

Прислів'я та приказки доступні дітям усіх вікових груп. Найчастіше прислів'я та приказки добирають за тематичним принципом. Ними розпочинається або закінчується гра. Вони можуть пов'язувати різні частини ігрових дій, їх можна використовувати для створення ситуативного інтересу до гри, для підбиття проміжних і загальних підсумків гри, для найбільш вдалої характеристики дій дитини у ході гри, оцінювання її поведінки та стосунків між дітьми у грі.

Ці малі фольклорні жанри в таких ситуаціях виконують здебільшого допоміжну функцію.

Для того, щоб прислів'я та приказки увійшли в активний словник дітей, вихователіві потрібно постійно використовувати їх та стимулювати дітей до вживання їх в активній мовленнєвій практиці.

Байдуже ракові, в якому його
горщику варять.

Більше роби - менше говори.

Без охоти нема роботи.

Бережи одяг, доки новий, а здоров'я,
доки молодий.

Берись дружно - не буде сутужно.

Брехня правди не любить.

Ввічливих та лагідних скрізь
шанують.

Ввічливі та чемні усім приємні.

Взявся за гуж, не кажи, що не дуж.

Відважного і страх не бере, з
відважним добре і в ліс іти.

Вік живи - вік учись.

Вірний друг - то найбільший скарб.

Вовка боятися - в ліс не ходити.

Всіх перегнав би, та бігти боюся.

Говорить прямо, а робить криво.

Гуртом і каша ліпше їсться.

Давши слово - держись, не давши -
кріпись.

Де мало слів, там більше правди.

Де не посій, там і вродиться.

Добре роби, добре й буде.

Добрим ділам усе добрий кінець.

Добро породжує добро, а зло
плодить зло.

Доки не впріти, доти не вміти.

Друг боягуз - гірше ворога.

Друга шукай, а знайдеш - тримай.

Дружба дорожча за золото.

Дружній череді і вовк не страшний.

З брехні люди не мруть, та вже їм
більше віри не ймуть.

Згода дім будує, а незгода руйнує.

З добрими людьми завжди згоди
можна дійти.

З ким поведешся, від того й
наберешся.

З самого початку думай, який буде
кінець.

За добре слово не платять грошей, а
скажеш - усім приємно.

За правдиве діло стій сміло.

Злому всюди зле.

Злякався, аж у п'яти закололо.

З миру по нитці - голому сорочка.

Зробили спішно, коли б воно не
вийшло смішно.

І сам не гам, і другому не дам.

Кожен дубок хвалить свій чубок.

Кожна лисиця свій хвостик хвалить,
а чужий ганить.

Колись і в моє віконце засвітиться
сонце.

Косо, криво, аби живо.

Краще спробувати, ніж дивитися.

Лагідні слова роблять приятелів, а
гострі слова - ворогів.

Лякає миша кицьку, та сама з нори
не вилазить.

Маленька правдонька всі неправди
переважить.

Мерзлякувату і на печі холодно.

На смілого собака гавкає, а боягуза кусає.

Надувся як квочка на дощ.

Найбільше багатство - здоров'я.

Не журись, а за діло берись.

Не знаючи броду, не лізь у воду.

Не кажи: "Не вмію!", а кажи:
"Навчусь!"

Не кивай на сусіда, коли сам спиш
до обіда.

Не той друг, хто медом маже, а той,
хто правду каже.

Не вчи ученого їсти хліба печеного.

Не лізь поперед батька в пекло.

Не хвали сам себе, нехай тебе інші
хвалять.

Не хвались, а вчись.

Не шукай правди в інших, коли в
тебе її нема.

Ні в тин ні в ворота.

Одна бджола багато меду не
наносить.

Однією рукою в долоні не
заплещеш.

Очам страшно, а руки роблять.

От Юхим - і з води вийде сухим.

Пильнуй свого носа, а не чужого
проса.

Полохливий заєць і пенька боїться.

Правда із моря виринає, а неправда
потопає.

Робиш добро - не кайся, робиш зло -
зла і сподівайся.

Розумний бачить правду, чесний
додержує слова.

Сама баба сметану злизала, а на kota
сказала.

Сердиться, ніби йому пес ковбасу
з'їв.

Скорий поспіх - людям посміх.

Скромність прикрашає людину.

Слово не стріла, а ранить глибоко.

Сміливого куля боїться.

Справжній друг завжди тобі добра
бажатиме.

Стільки правди, як води у решеті.

Темрява перед світлом мусить
уступити.

Товариша завжди виручай.

Удар забувається, а слово
пам'ятається.

У лиху годину пізнаєш вірну
людину.

У страху великі очі.

Хвалився та з гори звалився.

Хвалилась коза, що в неї хвіст
довгий.

Хвалилася опенька, що в неї
шапочка гарненька.

Хвалилася, хвалилася, аж
заморилася.

Хочеш собі добра, не роби нікому
зла.

Хто багато обіцяє, той рідко слова
дотримує.

Хто діло робить, а хто гави ловить.

Хто пізно приходить, той сам собі
шкодить.

Хто тебе й похвалив би, як не сам?

Хто хвалиться, той кається.

Чия відвага, того й перемога.

Чого навчився, того за плечима не
носити.

Чоловік без друга, що їжа без солі.

Шабля ранить голову, а слово -
душу.

Швидкий як черепаха.

Шкода про те говорити, чого не
можна зробити.

Що знаєш, що вмієш, того за
плечима не носити.

Що інша хатка, то інша гадка.

Який Сава, така й слава.

Якщо пече, то клади на друге плече.

Якщо ввічливо попросиш, завжди
дадуть.

МИРИЛКИ

"Уміли посваритися - умійте й помиритися", - каже народна мудрість. У дитячому фольклорі існують особливі ритуали примирення. Мирилки - віршовані твори, тексти яких спрямовані на встановлення дружніх взаємин, перемир'я. Їх доцільно використовувати для заспокоєння дітей, залагодження конфліктів і суперечок, які можуть виникнути поміж дітьми в ході гри.

Потрібно стати обличчям одне до одного, взятися мізинцями правих рук і проскандувати мирилку. Іноді ці слова співають двом дітям, якщо вони посварилися. Зазвичай вони миряться. У цих ситуаціях можна використовувати короткі мирилки, а якщо сварка виявилася значною і затяжною, то й мирилку використовують довшу.

***

Ця лічилка має чари:

Раз - забудемо про чвари,

Два - і нас вже стало двоє,

Три - ми дружимо з тобою,

А чотири - всіх, хто хоче,

Кличемо до гри охоче!

***

Винен я, пробач мені,

І не лай, і не свари.

Обіцянок своїх не забуду,

Ображати тебе я не буду.

***

Пироги печуться, а хлопчики
б'ються,
Вже спеклися пироги, хлопчики не
вороги.

Нумо, цур не битися!

Нумо, вже миритися.

Мирися, мирися, та більше не бийся.

Досить лаятись і злитись!

Ну, давай скоріш миритись!

Геть, образа, відійди!

Жде нас дружба назавжди!

***

Ір-ір-ір.

Наступив мир.

Ба-ба-ба,

Знову друж-ба!

***

Давайте не будемо

Один одного дражнити –

Краще в злагоді всім жити.

Дівчатка й хлоп'ятка,

За руки візьміться

І назавжди подружіться.

***

Мир - миром,

Пироги з сиром,

Варенички в маслі –

Ми подружки красні, -

Поцілуймося!

***

Тобі - яблучко, мені - грушечка,

Не сварімося, моя душечко!

Мені - яблучко, тобі зернятко,

Не сварімося, моє дитятко!

***

Сиділи на ганку,

Лизали сметанку,

А сметанка не годиться,

Треба, треба помириться.

***

Помирімося, помирімося,

Одне одному всміхнімося,

Будем дружити,

Як у гаю квіти.

***

Помирись, помирись

І ніколи не сварись,

А якщо посваришся,

То скоро зістаришся.

***

Подружімося, подружімося

І ніколи не сварімося.

Будемо з тобою,

Як риба із водою.

***

Мирилка летіла,

На квіточку сіла.

Сказала тихенько:

Миріться швиденько.

***

Винний я і винний ти,

Тож обоє уклонись

І швиденько помирись:

Мирись! Мирись! Мирись!

І більше не сварись.

***

Ой вишеньки-черешеньки по-
хилилися,

Дві подруженьки посварилися.

Тобі яблучко, мені грушечку,

Помирімося, моя душечко.

***

Любуню, Любуню!

Пробач мені!

Забудь образу,

Дай руку мені.

***

Вишні-черешні розвиваються,

Синє озеро розливається,
Ясне сонечко усміхається,
Жито силоньки набирається.
Через тин вишня похилилася,
Дві подруженьки посварилися,
Тобі яблучко, мені грушечка.
Не сварімося, моя душечко.
Тобі яблучко, мені зернятко,
Не сварімося, моє серденько.
***

Не сварітеся,
Помирітеся,
Дайте один одному
Та обидві рученьки,
Помирітеся.
***

Не штовхайся і не бийся,
А зі мною подружися.
***

Ой вишеньки-черешеньки
похилилися,
Дві подруженьки посварилися.
Тобі яблучко, тобі квіточку,
Перепрошую тебе, моя ... (ім'я
дитини).
Дам тобі я пиріжок,
Помирімося, мій дружок.
***

Летів горобець,
Сів на стовпець,
Нашій сварці - кінець.
Поцілуймося.
Тихо, Лідочко, не плач!
Ми даєм тобі калач.
Ти калач наш візьми
І у коло з нами йди.